

De små tings gud

★★★★☆ **Kortprosa.** Robert Walsers prosa var ordknap og undselig, men gemmer på større oplevelser end langt de fleste murstensromaner.

Af **Jepp Krogsgaard Christensen**
jech@berlingske.dk

»Man kan læse meget af Robert Walser, men intet om ham.«

Sådan skrev filosofen Walter Benjamin i 1929. Han havde ret. Schweiziske Robert Walser (1878-1956) skrev, trods hver enkelt teksts lidenhed, meget, men levede uden at give mange oplysninger fra sig.

Det blev der dog ændret på med Carl Seeligs bjergluftklare, knaldgode »Vandringer med Robert Walser« fra 1957, som består af optegnelser fra deres fælles vandreture omkring sindssygehospitalet Herisau, og hvor Walser - hvis fans talte Franz Kafka og Robert Musil - fortæller om sit liv, forfatter-skab og litteratursyn.

Bogen er nu ikke en forudsætning for at nyde forfatterskabet, der er et af de største i tysksproget litteratur, ja, er helt oppe ved siden af Thomas Manns, som han dog intet havde til fælles med. En enkelt blandt mange forskelle er, at Mann var ordrig, mens Walser var ordknap og skrev, hvad han selv kaldte »kleine Prosa«. Benjamin mener, at stilen stammer fra hjemlandet, fra »den bondske sprogs-kam«, og i Walsers værk findes også noget, der ligner en poetik, når en vis Wenzel taler om »et menneske som berøres af alt hvad der er småt og beskedent, og for hvem alt stort og fordringsfuldt er frygteligt og forfødeligt.«

At det forholder sig sådan i Walsers prosa, turde fremgå af det forhold, at de otte tekster i »Helblings historie« blot fylder 48 sider,

mens Benjamins essay og oversætter Karsten Sand Iversens fortrinlige efterord fylder resten.

Hvor småt det end virker, så er det altså stort, hvilket allerede står klart i titelhistorien.

»Jeg hedder Helbling og fortæller her selv min historie da der sandsynligvis ellers ikke var nogen der ville nedskrive den«, lyder den første sætning om en mand uden egenskaber. Han er imidlertid godt selv klar over, at han er blottet for talent og dygtighed, og på den måde bliver han alligevel, på sin egen bagvendte måde, særlig: Et menneske, der faktisk er i stand til at erkende sin egen gennemsnitlighed.

Den erkendelse når forfatteren i »Dick-

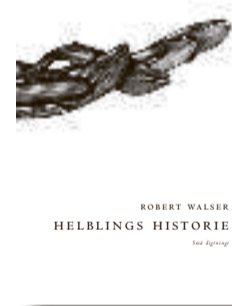

ens« også frem til, men på en langt mere livsomsstyrtende måde. Han er som andre forfattere en flittig læser, og »da jeg læste Dostojevskij, som jo bestemt er en god, ja endog forholdsvis åbenbart meget stor digter, følte jeg mig på behagelig vis opmuntret til selv at skrive.«

Men i mødet med Charles Dickens chokeres han så meget over bøgerne kvalitet, at han opgiver sin egen forfattertergning. »Kurvefletning synes fra i dag eller i morgen at skulle være min vigtigste beskæftigelse, såfremt jeg ikke skulle vise mig væsentligt for uegnet til den slags arbejde«, fortæller han, og her aner man også Walsers humor.

Historierne har i det hele taget ofte en let-

hed over sig. Som i »Ingen«, der synes inspireret af fortællingen om Odysseus og kyklopen Polyfemos, hvor en tyv kalder sig Ingen og politiet må afvise alle henvendelser fra folk, der er blevet berøvet. Ingen kan jo ikke stjæle. Men forfatteren Elias Canetti mente, at Walser i sin kortprosa fortiede en dyb angst. Det er også en nærliggende tanke i selskab med historierne, der umiddelbart dyrker det konkrete og overfladen og ophører, inden de rigtig er kommet i gang. Men så læser man »En by«, der bliver i alvoren, i depressionen. Og sådan er det med de største. De kan ikke uden videre diagnosticeres eller rubriceres, og Walser er sin egen i al sin diskrete storhed. Ikke mindst på sætningsplan, hvor det lyser og glimter stilfærdigt og skønt. Som når han skriver om søvnens »søde bevidstløshed«, et menneskes »egernagtige driftighed« eller et »sygeligt skønt lys«. Læs selv det lille udvalg i »Helblings historie«. Det ligner småting, men er store sager.

Titel: Helblings historie. **Forfatter:** Robert Walser. **Oversætter:** Karsten Sand Iversen. **Sider:** 69. **Pris:** 150 kr. **Forlag:** Virkelig.

Nutidens øjeblikke

★★★★☆☆ **Roman.** Ny romanskitse af Henning Mortensen forsøger sig med en hovedperson uden fortid.

Af **Niels Houkjar**
kultur@berlingske.dk

Til larmen af metrobyggeriet i København sidder den 50-årige analfabet Frida og samler puslespil. Det er ikke blot tidsfordriv. Sammen med kollegaen Søren arbejder hun for Kirkens Korshær, og således i en højere sags tjeneste, med at restaurere puslespil til videresalg i genbrugsbutikken, mens andre kolleger gør tøj i stand eller sætter bøger og porcelæn på hylderne.

Frida er hovedpersonen i Henning Mortensens roman »Kvinden i korshæren«. Hjemme hos sig selv samler hun på glansbilleder. I korshæren gør Søren det grove, når der mangler brikker. Han saver ud, og Frida dekorerer. Søren er grov i munden og sjofel. Lige indtil han oplever en åbenbaring. En aften på vej hjem fra en fisketur styrter han på scooteren og ser tydeligt lyset fra en flyvende tallerken. Han melder sig i ind i

UFO-klubben og bliver »videnskabelig« i sin udforskning af fænomenet. Hans og Fridas omgangstone ændrer sig til det nærmest dannede og kulturelle.

Samtidig stifter Frida bekendtskab med Henry, der længe har beluret kvinden fra ejendommen overfor. Henry er afskediget fra tjeneste i politiet efter en hårdhændet anholdelse i prostitutionsmiljøet, hvor han selv har taget sig visse friheder, og hans skumle seksualitet lever videre under bekendtskabet med Frida, når hun napper sig en lur på hans divan.

I »Kvinden i korshæren« har Henning Mortensen valgt en næsten anonym hovedperson uden fortid, med et stærkt begrænset ordforråd og mangel på selvindsigt, selv om romanens tema er sprog og fortid, og er det en interessant udfordring

for forfatteren, så bliver det også romanens problem. Vi aner strejfvist hovedpersonens forhutlede opvækst, men forbliver som

læsere temmelig mystificerede over for Fridas motiver. Fridas og Sørens bryllupsrejse (som forholdet kulminerer med) går til det smukke sølandskab ved Plön i Tyskland, hvor Sørens traumatiske barndom med en prostitueret mor udfoldede sig, og for Frida bliver det en stor romantisk oplevelse, der dog ikke forløser forholdet følelsesmæssigt eller erotisk. Hendes lidenskab, forstår vi efter hendes korte gensyn med den nu subsistensløse og stærkt alkoholiserede Henry, er tilsyneladende deponeret i forholdet til sjufte, lureren og onanisten.

Overvejelserne for Frida er mange efter den romantiske bryllupsnat i brudesuiten i Plön, for den bragte jo ikke som håbet og

forventet nogen forløsning. Hun vil herefter gerne invitere Søren ind i sit hus »uden at have sikkerhed for klare grænser mellem fremtidens planer, nutidens øjeblikkelige lyster og fortidens pærevælling af gebrækligheder og halve fornøjelser«.

»Kirken i korshæren« rummer et væld af Henning Mortensens velkendte fortælle-mæssige finurligheder. Kulisserne på de særprægede værksteder, befolket med Kirkens Korshærs originaler, der er velpolstrede med surrealistiske replikker og overraskende ræsonnementer, er i sandhed vellykket mortensenske. Men romanen ville have fyldt mere som litteratur, om den ikke insisterede så stærkt på nutidens øjeblikke, men havde inddraget mere af fortidens »pærevælling af gebrækligheder«.

Titel: Kvinden i korshæren. **Forfatter:** Henning Mortensen. **Sider:** 160. **Pris:** 200 kr. **Forlag:** Gyldendal.

